

2011 Photograph Conservation Internship

Andover, Massachusetts, SAD, 19. rujna - 11. studenoga 2011.

Program naslovljen *Photo Conservation Internship* svoje korijene vuče iz 2000. godine, kada je Northeast Document Conservation Center iz Andovera u SAD-u započeo organizirati i provoditi program usavršavanja stručnjaka iz zemalja srednje i istočne Europe, čiji je posao vezan uz obradu, zaštitu i konzervaciju fotografija. Riječ je o regionalnom konzervatorskom laboratoriju specijaliziranom za konzervaciju i zaštitu dokumenata na papiru te digitalizaciju baštine, koji također obavlja i radove na fotografijama. Usavršavanje je u početku izvođeno usporedno kroz radionice u trajanju od tjedan dana, koje su organizirane na Likovnoj akademiji u Bratislavi (*International Photograph Conservation Workshop*, 2005-2008), kao i nadogradnju stečenog znanja u trajanju od tri tjedna kroz posjet samom Centru (*Photograph Conservation Institute*, 2004-2008) organiziranu za četiri odabrana kandidata. Program kako je danas strukturiran prvi je put održan 2010. godine, a riječ je o stipendiranju jedne osobe u trajanju od dva mjeseca u Sjedinjenim Američkim Državama, koja bi se usavršavala u svim poslovima vezanim uz konzervaciju fotografija. Program je financiran od strane dvije zaklade - *Trust for Mutual Understanding* i *Samuel H. Kress Foundation*, a organiziran je kako bi odabranom pojedincu kroz rad u Centru pružio nadogradnju na prethodno usvojene osnovne tehnike rada s fotografijama, kao i postavio temelje za dalje širenje usvojenih znanja po zemlji ili regiji.

Kao dobitnik navedene stipendije, boravio sam u SAD-u u razdoblju od 19. rujna do 11. studenoga 2011. godine. Program je uključivao intenzivan rad na fotografijama u prostorima Centra, kao i nekoliko putovanja i posjeta raznim institucijama u zemlji. Dio vremena proveden u Centru uključivao je gotovo sva područja konzervacije fotografija: identifikaciju fotografskih procesa, zaštitu fotografskih snimaka, procjenu stanja zbirke fotografija, restauratorski rad na oštećenim fotografijama te njihovu digitalizaciju. Cijeli je program strukturirala, nadzirala i korisnim savjetima obogaćivala Monique Fischer, viša konzervatorica-restauratorica, specijalizirana za konzervaciju fotografija, nesebično mi prenoseći svoje znanje i radno iskustvo u svakom trenutku.

Nakon kratkog razgledavanja prostora Centra i upoznavanja zaposlenika, kao i dobrodošlice koju mi je poželio ravnatelj Bill Veillette, prvi su dani prošli u radu na studijskoj zbirci fotografskih procesa - najprije pozitivni, zatim negativni i na kraju digitalni ispisi, monokromatski i u boji, na različitim podlogama i raznih formata. Težište je bilo postavljano na vizualnu identifikaciju različitih procesa uz pomoć stereo-mikroskopa, kao i proučavanje mehanizama oštećenja karakterističnih za pojedine vrste fotografija. Precizna identifikacija poslužila je i kao prvi korak za nastavak rada kroz konzervatorske tretmane oštećenih fotografija. Za to je odabrano dvadesetak fotografija na različitim podlogama, izvedenih različitim fotografskim procesima kojima je bio potreban neki od konzervatorskih tretmana. Po usvojenom pismenom prijedlogu radova uslijedila je izrada dokumentacije postojećeg stanja prije restauracije, nakon čega je započeo rad. Kroz prva dva tjedna, uz savjete i nadzor Monique Fischer, uspješno je sanirano desetak različitih tipova oštećenja, a tretmani su uključivali površinsko čišćenje (suho i uz pomoć otapala), saniranje mehaničkih oštećenja korištenjem japanskog papira i škrobnog ljepila, ravnanje fotografija, ispiranje i sušenje, pokušaj reduciranja mrlja bijeljenjem, prenošenje fotografije na novu podlogu, retuširanje oštećenih dijelova slike te elektro-čišćenje dagerotipija. Po završetku tretmana doku-

mentirano je stanje nakon restauracije te je za sve fotografije izrađena zaštitna ambalaža. Fotografije su ulagane u zaštitne uložnice od poliestera, dok su za dagerotipije i negative/pozitive na staklu izrađivane zaštitne kutije prema standardima propisanim ISO normama.

Ostatak poslova tijekom dana provedenih u Centru uključivao je rad na digitalizaciji transparentnih i reflektirajućih predložaka različitih veličina pristiglih od stranaka, kao i njihovo ispisivanje na ink-jet pisaču. Fotograf David Joyall kroz cijelo je vrijeme bio otvoren za razmjenu iskustava i prenošenje znanja akumuliranog kroz višegodišnje iskustvo rada na snimanju i fotodokumentiranju. Osim digitalizacije i snimanja, stručno usavršavanje u Centru uključivalo je i pregled zbirke fotografija Tekstilnog muzeja u gradu Lowellu, Massachusetts te pisanje izvještaja o stanju zbirke. Zajedno s Monique Fischer obavljen je pregled spremištne prostora i uvjeta u kojima su fotografije pohranjene, te obavljen pregled zbirke dagerotipija, ambrotipija i ferotipija. Pismeni izvještaj s prijedlozima za poboljšanje uvjeta čuvanja i eventualne konzervatorske postupke za pojedine objekte, kasnije je predan kustosici zbirke.

Iz sredstava dodijeljenih od strane zaklade *Samuel H. Kress Foundation*, tijekom boravka u SAD-u bili su mi omogućeni posjeti konzervatorskim laboratorijima nekoliko uglednih američkih institucija, kao i uvid u privatnu praksu restauriranja fotografija. U New Yorku sam tako posjetio restauratorske laboratorije i razgledao fotografske zbirke u *Metropolitan Museum of Art*, *Museum of Modern Art (MoMA)* te proveo dan u privatnom studiju *Better Image Studio*, specijaliziranom isključivo za restauraciju fotografija. U Washingtonu su organizirani posjeti zbirkama i laboratorijima *National Gallery of Art* i *Library of Congress*, dok sam na području Bostona i okolice posjetio bostonski *Museum of Fine Arts*, Arhiv države Massachusetts te laboratorije za konzervaciju i digitalizaciju Sveučilišta Harvard. Pred kraj boravka, na poziv *Getty Conservation Institutea*, boravio sam u Los Angelesu gdje sam se upoznao s radom Instituta i njihovim različitim projektima na području očuvanja svjetske kulturne baštine. Posjet institucijama različitih profila i razmjena iskustava s njihovim stručnjacima pokazala se kao sjajna nadogradnja radu u Centru, prvenstveno kroz izravni uvid u suvremenu konzervatorsko-restauratorsku praksu i današnje mogućnosti na području rada s fotografijama, kao i stvaranje novih kontakata i poznanstava s vodećim imenima na polju konzervacije fotografija u Americi i svijetu.

Kombinacijom teorije konzervacije fotografija i praktičnog rada, te posjetima drugim institucijama, *Photo Conservation Internship* pokazao se odličnim programom usavršavanja u raznim vidovima rada s fotografijama. Kroz dva mjeseca trajanja dotaknuti su svi bitni aspekti zaštite fotografija, od identifikacije, preko preventivnih mjera i standarda, pa sve do restauratorskih radova i dokumentiranja, čime sam sva prije usvojena znanja i vještine dodatno učvrstio ili podigao na višu razinu, a posjetima srodnim institucijama dobio i uvid u suvremenu praksu obrade i zaštite zbirke fotografija na američkom tlu. Također, stvoreno je mnogo novih poznanstava i poslovnih kontakata koji će omogućiti dalju razmjenu informacija i praktičnih iskustava. Sve u svemu, *Photo Conservation Internship* u svom današnjem obliku nudi mnogo, osobito zemljama u kojima je konzervacija fotografija kao disciplina u povojima i u kojima stručnjake za rad s fotografijama tek treba obrazovati, pa kao takav predstavlja značajan doprinos zaštiti fotografske baštine na prostoru srednje i jugoistočne Europe.